

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Program LIFE dla samorządów

Andrzej Muter
Kierownik
Wydział ds. LIFE

02.02.2023 - Dzień Informacyjny - wsparcie miast z poziomu europejskiego

Wprowadzenie do LIFE

Program LIFE 2021 - 2027

Obszar ŚRODOWISKO

Podprogram:
Przyroda
i różnorodność
biologiczna

2,143 mld euro

Podprogram:
Gospodarka o obiegu
zamkniętym
i jakość życia

1,345 mld euro

Obszar KLIMAT

5,432 mld euro

Podprogram:
Łagodzenie zmian
klimatu i dostosowanie
się do jego zmian

0,947 mld euro

Podprogram:
Przejście na czystą
energię

0,997 mld euro

**Podprogram:
Przyroda i różnorodność
biologiczna**

Tematyka projektów priorytetowych

- 1. Wsparcie LIFE w ramach unijnych dyrektyw ptasiej i siedliskowej**
- 2. Wsparcie LIFE w ramach rozporządzenia w sprawie inwazyjnych gatunków obcych**
- 3. Wsparcie LIFE w ramach Europejskiej Strategii Bioróżnorodności do 2030 r.:**
  - utworzenie spójnej sieci obszarów chronionych (osiągnięcie celu 30% i 10%)
  - wdrażanie unijnych celów w zakresie przywracania właściwego stanu przyrody w odniesieniu do gatunków i siedlisk przyrodniczych
  - odtwarzanie zdegradowanych i bogatych w węgiel ekosystemów; zapobieganie klęskom żywiołowym i ograniczanie ich skutków
  - poprawa żywotności i odporności lasów gospodarczych
  - odwrócenie spadku liczebności zapylaczy
  - przywracanie przyrody na gruntach rolnych
  - zazielenianie obszarów miejskich i podmiejskich
  - pomiar i integrowanie wartości przyrody
- 4. Zapewnienie zgodności ze środowiskiem przyrodniczym i dostęp do systemu sprawiedliwości**

Podprogram:
Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia

Tematyka projektów priorytetowych

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

- **Gospodarka o obiegu zamkniętym**
- **Powietrze**
- **Woda**
- **Gleba**
- **Hałas**
- **Środki chemiczne**
- **Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska**

Odzyskiwanie zasobów z odpadów

- Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań wspierających materiały, komponenty lub produkty z recyklingu
- Identyfikacja, śledzenie, separacja, zapobieganie i odkażanie odpadów zawierających substancje niebezpieczne

Gospodarka o obiegu zamkniętym a środowisko

- Wdrożenie modeli lub rozwiązań biznesowych i konsumpcyjnych w celu wspierania łańcuchów wartości

Podprogram:
**Łagodzenie zmiany klimatu
i przystosowanie się do
niej**

Tematyka projektów priorytetowych

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

- **Łagodzenie zmian klimatu**
- **Adaptacja do zmian klimatu**
- **Zarządzanie i informacja**

- ✓ Rozwój polityki adaptacyjnej oraz strategii i plany adaptacyjne;
- ✓ Najnowocześniejsze narzędzia i rozwiązania w zakresie adaptacji;
- ✓ Naturalne rozwiązania w zarządzaniu lądem, wybrzeżami i obszarami morskimi;
- ✓ Przystosowywanie miast i regionów do zmiany klimatu, odporność na klimat i odporność infrastruktury i budynków;
- ✓ Gospodarka wodna;
- ✓ Gotowość na ekstremalne zjawiska pogodowe;
- ✓ Instrumenty finansowe, innowacyjne rozwiązania i współpraca publiczno-prywatna w zakresie danych dotyczących ubezpieczeń i strat.

- Tworzenie ram polityki** krajowej, regionalnej i lokalnej wspierających przeście na czystą energię
  - Budowanie zdolności władz publicznych
  - Wspieranie przepisów wykonawczych prawodawstwa i strategii UE
  - Zarządzanie i wsparcie kształtowania polityki UE
- Przyspieszenie **wdrażania technologii, cyfryzacji, nowych usług i modeli biznesowych** oraz doskonalenie powiązane z **poprawą umiejętności zawodowych na rynku**
  - Wspieranie fali renowacji i transformacji energetycznej budynków
  - Wspieranie transformacji energetycznej w przemyśle i sektorach usług
  - Zapewnienie odpowiednich umiejętności na rynku w zakresie transformacji energetycznej
  - Wspieranie neutralności klimatycznej w ciepłownictwie i chłodnictwie
  - Umożliwienie usług innowacyjnych, inteligentnych i integrujących sektor na potrzeby prześcia na czystą energię
  - Cyfryzacja umożliwiająca transformację energetyczną: usprawnienie skutecznego wdrażania polityki i nadzoru rynku za pomocą innowacyjnych środków cyfrowych

Dlaczego właśnie LIFE?

- możliwość przetestowania innowacyjnego rozwiązania pro-środowiskowego...
- ...ale również opłacalnego komercyjnie (close to market)
- środki na rozpowszechnienie (wypromowanie) nowego rozwiązania
- do 95% bezzwrotnego dofinansowania (KE + NFOŚiGW)
- dofinansowanie KE nie jest pomocą publiczną!
- środki na przygotowanie projektów: Granty na Eurogranty (PARP), jeśli nie to Inkubator wniosków LIFE (NFOŚiGW)

*Projekty te mogą mieć charakter **close-to-market** (tzn. w celu nie tylko generowania ulepszonych rozwiązań środowiskowych, ale także dbałości o ich adaptację w społeczeństwie w ogóle, a bardziej szczegółowo - w gospodarce poprzez przyjęcie strategii jednoznacznie ukierunkowanej na rynek). W tym przypadku, wnioskodawcy muszą podać we wniosku konkretne informacje związane z funkcjonowaniem rynku (takie, jak planowana wydajność produkcji, rynek referencyjny, wydajność ekonomiczna itd.)*

Jaki musi być „Projekt”, aby być „Projektem LIFE”?

- Rozwiązywanie problemu środowiskowego istotnego dla Europy
- Innowacyjny / demonstracyjny
- Dojrzałość technologiczna (od TRL 5 - 8)
- Wartość dodana dla Europy polegająca na zademonstrowaniu/opracowaniu polityk lub celów UE
- Duży wpływ na środowisko, gospodarkę i społeczeństwo w Europie
- Mierzalne cele środowiskowe
- Wyniki projektu muszą być możliwe do wykorzystania, powielania i przenoszenia
- Plan zastosowania w przyszłości: opłacalność ekonomiczna usługi rynkowej, technologii lub produktów
- Trwałość projektu zadeklarowana już we wniosku
- Dostosowanie do obszarów priorytetowych LIFE i polityk europejskich

WYBRANE POLSKIE SAMORZĄDOWE PROJEKTY LIFE

LIFE dla polskich samorządów

PROJEKT ZINTEGROWANY LIFE

„WDRAŻANIE PROGRAMU OCHRONY POWIETRZA
DLA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO –
MAŁOPOLSKA W ZDROWEJ ATMOSFERZE”

Efekty projektu

POZYSKANE DOFINANSOWANIE: 1 mld €

- ✓ 84 mln € na wymianę starych kotłów
- ✓ 231 mln € na termomodernizację budynków
- ✓ 163 mln € na odnawialne źródła energii
- ✓ 510 mln € na transport niskoemisyjny
- ✓ 9 mln € na inne działania

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Beneficjent:

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Koszt projektu:

16,25 mln euro

(78% dotacji KE i NFOŚiGW)

Środki komplementarne:

ponad 1 mld euro

Wybrane działania:

- stworzenie i utrzymanie sieci wyszkolonych w zakresie ochrony powietrza i zarządzania energią ekodoradców w 62 małopolskich gminach;
- utworzenie Centrum kompetencji;
- wsparcie wdrożenia zakazu stosowania paliw stałych do ogrzewania w Krakowie;
- monitoring efektów wdrażania Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego;
- przeprowadzenie licznych antysmogowych kampanii informacyjnych i edukacyjnych.

LIFE dla polskich samorządów.

Beneficjent:

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Koszt projektu:

16,41 mln euro

(95% dotacji KE
i NFOŚiGW)

Środki komplementarne:

ok. 1,1 mld euro

Wybrane działania:

- niskoemisyjna transformacja rynku urządzeń grzewczych, w tym producentów, projektantów i instalatorów;
- ustanowienie sieci doradców ds. klimatu i środowiska w powiatach małopolskich;
- utworzenie Centrum kompetencji - wsparcia szkoleniowe i baza wiedzy dla władz powiatowych, gminnych, przygotowania projektów pilotażowych w zakresie klastrów energetycznych, spółdzielni energetycznych, biogazowni rolniczych, wykorzystania biomasy odpadowej;
- kampanie medialne, edukacyjne i informacyjne;
- utworzenie platformy transferu wiedzy.

LIFE dla polskich samorządów.

Beneficjent:

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

Koszt projektu:

16,41 mln euro

(95% dotacji KE i NFOŚiGW)

1 stycznia 2022 roku – 31 grudnia 2027 roku

Środki komplementarne:

ok. 1,3 mld euro

Wybrane działania:

- Wsparcie realizacji działań naprawczych POP,
- Rozwój know-how, narzędzi, metod i działań demonstracyjnych,
- Wsparcie dla władz lokalnych,
- Wzrost świadomości ekologicznej

Nabory na ekodoradców

89 ekodoradców będzie najważniejszą częścią projektu "Śląskie. Przywracamy błękit"

2022-03-01 | tagi: Przywracamy błękit,

[zobacz więcej →](#)

Wręczono Certyfikaty Partnerskie „Śląskie. Przywracamy błękit”

W projekcie bierze udział 89 partnerów

2022-02-22 | tagi: Przywracamy błękit,

[zobacz więcej →](#)

Projekt zintegrowany LIFE „Śląskie. Przywracamy błękit”, Kompleksowa realizacja Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. LIFE20 IPE/PL/000007 - LIFE-IP AQP-SILESIA-SKY

LIFE-IP LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040

Beneficjent:

Województwo Wielkopolskie

Koszt projektu: **17,67 mln euro**
(w tym: 95% dotacji KE i NFOŚiGW)

Środki komplementarne: ok. 5,5 mld euro

Czas trwania projektu: 1.01.2023 – 31.12.2031 (9 lat)

Wybrane działania:

- Wzmocnienie kadrowe i kompetencyjne zespołu koordynującego transformację klimatyczną w UMWW i ARR
- Wzmocnienie organów administracji samorządowej (Doradcy Klimatyczni w JST, studia podyplomowe, wyposażenie stanowisk pracy, system monitorowania JP)
- Baza danych i system IT do ocen energetycznych, przygotowywania projektów termomodernizacyjnych nieruchomości, raportowanie wyników
- 33 zintegrowane z RSCN WW 2040 lokalne plany na rzecz energii, transportu i klimatu w formie elektronicznych baz danych (na poziomie powiatu i gminy)

Legend
■ Flensburg
□ Borders of voivodeship/lands/provinces
□ Borders of countries
■ Borders of voivodeship/lands/provinces within the project

1:7 700 000
0 100 200 300 400 500 km

Opracowanie graficzne: Opolskie Centrum Zarządzania Projektami Sp. z o.o.

LIFE dla polskich samorządów

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Beneficjent:
Województwo Opolskie

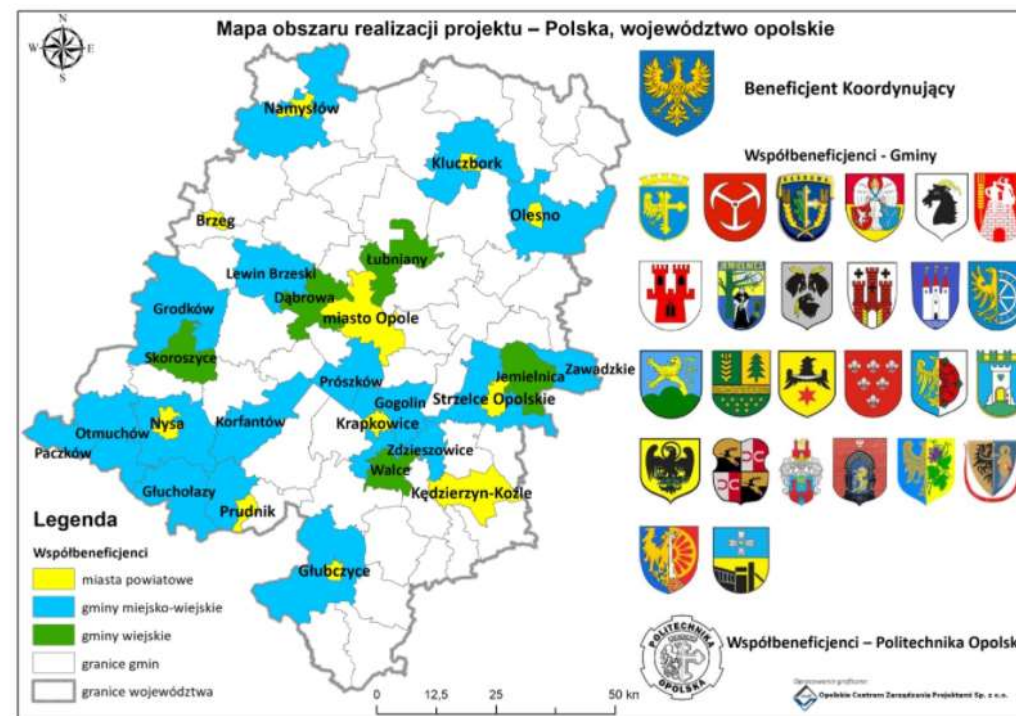
OPOLSKIE

Koszt projektu:
3,02 mln euro
(w tym: 93% dotacji KE i NFOŚiGW)

Wybrane działania:

- zaprojektowanie programu kształcenia kompetencji Koordynatora POP i przeprowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie problematyki jakości powietrza,
- budowa systemu informatycznego do monitorowania, raportowania i aktualizowania POP i zasilenie systemu danymi,
- uruchomienie sieci silnie rozproszonego regionalnego monitorowania jakości powietrza w czasie zbliżonym do rzeczywistego oraz modelowania w sposób spójny w każdej gminie woj. opolskiego.

Źródło: <https://wu.po.opole.pl/projekt-life-w-komisji-europejskiej/>

Partnerzy projektów zagranicznych

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Nr projektu LIFE	Tytuł	Wnioskodawca	Całkowity koszt [euro]	Środki KE [euro]	Środki NFOŚiGW [PLN]
LIFE20 IPC/CZ/000004	IP LIFE dla Adaptacji Terenów Pogórnicznych [COALA]	Województwo Śląskie	702 160	421 296	1 138 562
LIFE20 IPC/LT/000002	Poprawa efektywności energetycznej na Litwie	Gmina Puńsk	124 079	74 447	203 389
LIFE20 CCA/BE/001710	Czynnik ludzki: Adaptacja miast na potrzeby Jutra	Gmina Miejska Kraków	817 442	396 996	1 471 395
LIFE18 ENV/CZ/000374	Innowacyjna technologia oparta na zastosowaniu mokradel do uzdatniania wody zanieczyszczonej pestycydami	Miasto Jaworzno	343 890	157 500	507 963

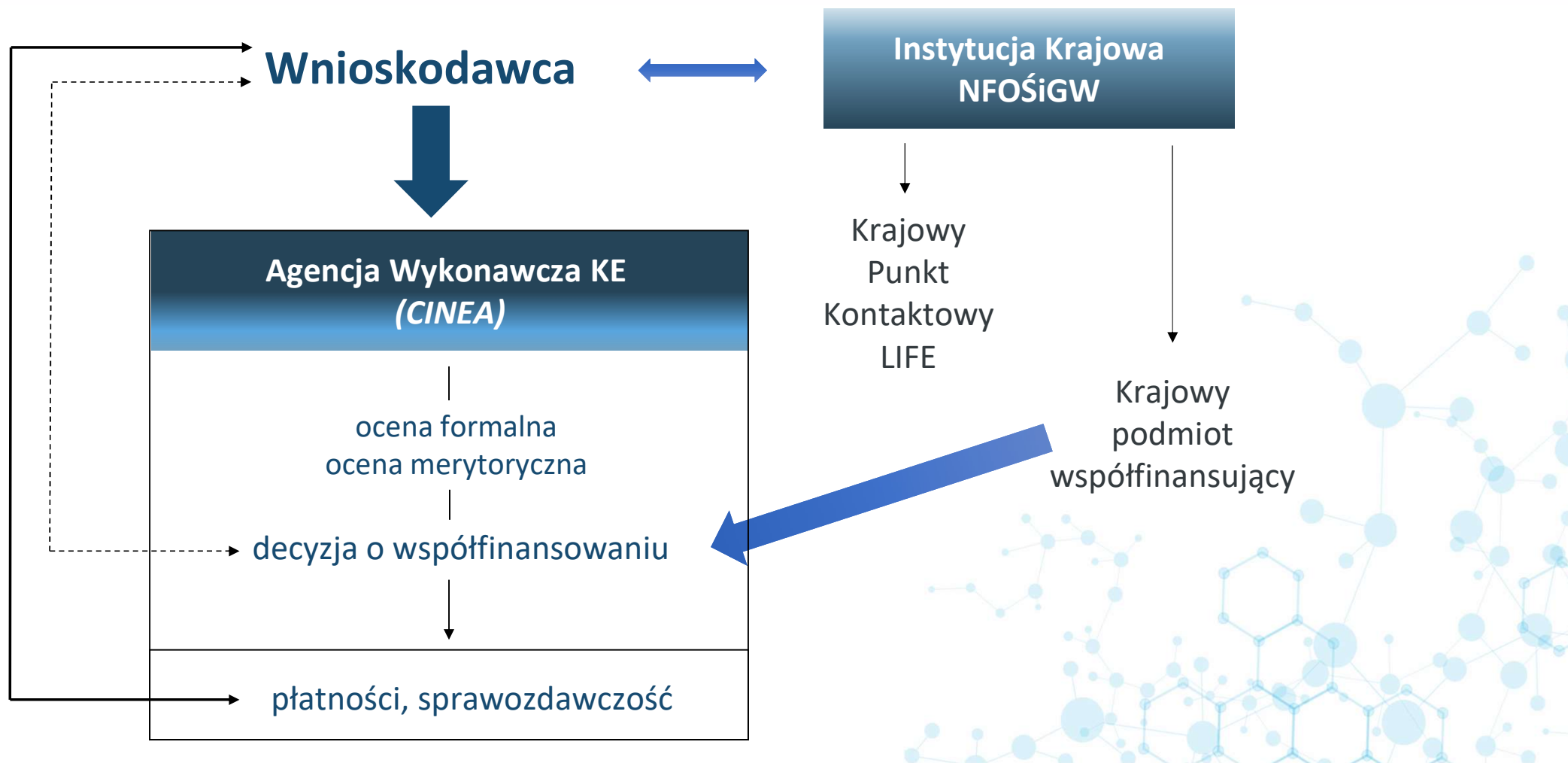
ROLA NFOŚiGW WE WDRAŻANIU LIFE

Podział funkcji

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Współfinansowanie Programu LIFE

- Dofinansowanie projektów LIFE ze środków krajowych w formie dotacji i/lub pożyczki)

- zwiększenie konkurencyjności polskich wniosków do **Programu LIFE**
- zbudowanie kompetencji do właściwego przygotowania i prowadzenia projektów

- zwiększenie zainteresowania **Programem LIFE** przez potencjalnych wnioskodawców
- zwiększenie pozyskiwania i wykorzystywania środków z **Programu LIFE**

Inkubator wniosków LIFE

Finansowanie przygotowania projektów / wniosków LIFE do KE – do 80 tys. zł ale nie więcej niż 0,6% wartości zaakceptowanych przez KE kosztów kwalifikowanych

Bezwrotny grant wypłacany w 4 lub 5 transzach

LIFE Support

- eKonsultant LIFE
Wsparcie merytoryczne specjalistów NFOŚiGW w przygotowaniu projektów i wniosków do KE (telefoniczne, mailowe oraz osobiste)
- Szkolenia
- Warsztaty
- Webinaria dla potencjalnych wnioskodawców

Finansowanie projektów LIFE

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

KOMISJA EUROPEJSKA:

- Dotacja od **60%** do **95%** kosztów kwalifikowanych

NFOŚiGW:

- Dotacja

do **35%***

kosztów kwalifikowanych

- Pożyczka

- na wkład własny
- na zapewnienie
płynności finansowej

** Nabory 2023-2024, do 30%
dla podmiotów spoza sektora
finansów publicznych, w
kolejnych naborach dalsze
zmniejszanie intensywności*

- Inkubator wniosków LIFE

- do 80 tys. zł na przygotowanie projektu /
wniosku do LIFE

LIFE dla samorządów

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

O Funduszu Aktualności Baza wiedzy Oferta finansowania

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej > Oferta finansowania

[Powrót](#)

Aktualności LIFE

30.03.2022

Jak polskie i europejskie samorządy skorzystały ze środków LIFE? – za nami webinar LIFE dla samorządów

29.03.2022

Zapraszamy na drugi webinar poświęcony aplikowaniu do Inkubatora LIFE

Newsletter

Zapisz się na newsletter

1. Wskaż interesujące Cię kategorie *

Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

- Aktualności
- Nabory wniosków
- Edukacja
- Program LIFE
- Środki norweskie i EOG

[Newsletter - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej - Portal Gov.pl \(www.gov.pl\)](#)

.LIFE

25.01.2023

Czego możemy się spodziewać w Programie LIFE w 2023?

Już w lutym zostaną opublikowane najnowsze strategiczne projekty zintegrowane (Strategic Integrated Projects (SIPs)) oraz strategiczne projekty przyrodnicze (Strategic Nature Projects (SNAPs)), które otrzymają finansowanie LIFE w ramach naboru 2021 roku.

24.01.2023

LIFE i NFOŚiGW wspomogą MON przy budowaniu resortowego systemu ochrony przyrody

Wsparcie finansowe dla Ministerstwa Obrony Narodowej (MON) przy realizacji projektu optymalnego zarządzania obszarami Natura 2000 na terenach wojskowych wyniesie prawie 7 mln zł (ok. 2,7 mln zł z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz 4 mln zł z LIFE). Pozwoli to do końca 2024 r. utworzyć

LIFE dla samorządów

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

1,41 tys. subskrybentów

SUBSKRYBUJ

GLÓWNA

WIDEO

PLAYLISTY

SPOŁECZNOŚĆ

KANAŁY

INFORMACJE

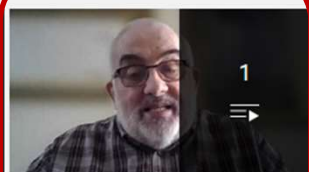
Wszystkie playlisty

LIFE 2022

#LIFE webinarium 2022.03.11
„Europejskie klimatyczne...

Narodowy Fundusz Ochrony Środowi...
Updated 3 days ago
VIEW FULL PLAYLIST

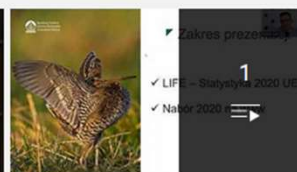
#LIFE webinarium 2022.03.03
„Program LIFE dla samorządów”

Narodowy Fundusz Ochrony Środowi...
Updated 5 days ago
VIEW FULL PLAYLIST

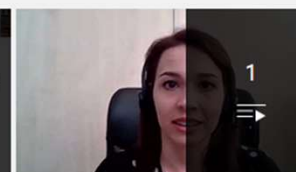
#LIFE webinarium 2022.02.25
„Europejskie środowiskowe...

Narodowy Fundusz Ochrony Środowi...
VIEW FULL PLAYLIST

#LIFE webinarium 2022.02.24
EUROPEJSKIE PRZYRODNICZE...

Narodowy Fundusz Ochrony Środowi...
VIEW FULL PLAYLIST

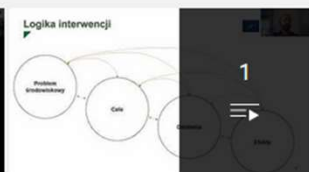
#LIFE webinarium 2022.03.22
„Inkubator wniosków LIFE 2022...

Narodowy Fundusz Ochrony Środowi...
Updated today
VIEW FULL PLAYLIST

LIFE 2021

#LIFE webinarium 2021.10.06
„Pisanie wniosku LIFE 2021 / ...

#LIFE webinarium 2021.10.05
„Konstruowanie Projektu LIFE - ...

#LIFE webinarium 2021.10.05
„Konstruowanie Projektu LIFE - ...

#LIFE webinarium DT LIFE
2021.09.07 „Dzień tematyczny...

#LIFE webinarium DT LIFE
2021.09.06 „Dzień tematyczny...

PLANOWANE TERMINY w 2023 r.

Planowane terminy naborów w 2023 r.

Program LIFE 2023 (prowadzone przez KE)

Publikacja zaproszeń do składania wniosków:
Planowana w kwietniu 2023 r.

Przewidywane terminy składania wniosków:
Projekty dotyczące działań standardowych (SAP)
NAT/ENV/CLIMA
Data - wrzesień 2023 r.
Inne działania (OA)
Przejście na czystą energię - CET
Październik 2023 r.

Inkubator wniosków LIFE w 2023 r.

Planowana data uruchomienia naboru – luty/marzec 2023 r.
(projekty SAP)

Planowana data zakończenia naboru – maj 2023 r.

Powodzenia!

Krajowy Punkt Kontaktowy

(projekty przyrodnicze)
tel. (22) 45-95-922

(projekty środowiskowe i klimatyczne)
tel. (22) 45-95-924

email:

life@nfosigw.gov.pl

ekonsultantLIFE@nfosigw.gov.pl

Narodowy Fundusz Ochrony
Środowiska i Gospodarki Wodnej
ul. Konstruktorska 3a
02-673 Warszawa

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej